Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

14 päivänä maaliskuuta 2013 *

Ympäristö — Direktiivi 85/337/ETY — Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi — Luvan myöntäminen tällaiselle hankkeelle ilman asianmukaista arviointia — Kyseisen arvioinnin tavoitteet — Edellytykset, joiden täyttyessä oikeus korvaukseen syntyy — Korvausoikeus, kun kyse on yksityisten suojaamisesta taloudellisilta vahingoilta

Asiassa C-420/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Oberster Gerichtshof (Itävalta) on esittänyt 21.7.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 10.8.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Jutta Leth

vastaan

Itävallan tasavalta ja

Land Niederösterreich,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J. Malenovský, U. Lõhmus, M. Safjan ja A. Prechal,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Tourrès,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 17.10.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Jutta Leth, edustajanaan Rechtsanwalt W. Proksch,

— Itävallan tasavalta, asiamiehinään C. Pesendorfer ja P. Cede,

— Land Niederösterreich, asiamiehenään Rechtsanwalt C. Lind,

— Tšekin hallitus, asiamiehinään D. Hadroušek ja M. Smolek,

— Irlanti, asiamiehenään D. O'Hagan, avustajanaan E. Fitzsimons, SC,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

— Kreikan hallitus, asiamiehenään G. Karipsiades,

— Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato S. Varone,

— Latvian hallitus, asiamiehinään I. Kalniņš ja A. Nikolajeva,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään J. Beeko ja L. Seeboruth, avustajanaan barrister E. Dixon,

— Euroopan komissio, asiamiehinään P. Oliver ja G. Wilms,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.11.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY (EYVL L 175, s. 40), sellaisena kuin se on muutettuna 3.3.1997 annetulla neuvoston direktiivillä 97/11/EY (EYVL L 73, s. 5) ja 26.5.2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/35/EY (EUVL L 156, s. 17; jäljempänä direktiivi 85/337), 3 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Jutta Leth, Itävallan tasavalta ja Land Niederösterreich (Niederösterreichin osavaltio) ja joka koskee Lethin vaatimusta, joka koskee yhtäältä korvausta taloudellisesta vahingosta, jota hän väittää kärsineensä sen vuoksi, että hänen asuinkäytössä olevan talonsa arvo on alentunut Wien-Schwechatin (Itävalta) lentokentän laajentamisen seurauksena, ja toisaalta sen toteamista, että pääasian vastapuolet ovat vastuussa tulevista vahingoista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 85/337

3 Direktiivin 85/337 johdanto-osan 1., 3., 5., 6. ja 11. perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”Euroopan yhteisöjen toimintaohjelmissa ympäristöalan toimenpiteiksi – – korostetaan, että parempaa ympäristöpolitiikkaa on estää saasteiden ja haittojen muodostuminen niiden alkulähteillä, kuin yrittää myöhemmin torjua niiden vaikutuksia; niissä korostetaan tarvetta ottaa ympäristö huomioon mahdollisimman aikaisessa vaiheessa kaikessa teknisessä suunnittelussa ja päätöksenteossa; tämän tavoitteen saavuttamiseksi niissä edellytetään tällaisten vaikutusten arviointimenettelyn käyttöönottoa,

– –

toisaalta on tarpeen toteuttaa yksi yhteisön ympäristönsuojelua ja elämänlaatua koskevista tavoitteista,

– –

olisi otettava käyttöön ympäristövaikutusten arvioinnin yleisiä periaatteita tavoitteena täydentää ja yhtenäistää merkittäviä ympäristövaikutuksia todennäköisesti aiheuttavien yksityisten ja julkisten hankkeiden suunnittelua sääntelevät lupamenettelyt,

todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavia julkisia ja yksityisiä hankkeita varten olisi myönnettävä lupa ainoastaan hankkeiden merkittävien ympäristövaikutusten ennakkoarvioinnin jälkeen; tämä arviointi on suoritettava hankkeen toteuttajan toimittamien asianmukaisten tietojen perusteella, joita tarvittaessa viranomaiset ja kansalaiset, joita hanke saattaa koskea, voivat täydentää,

– –

hankkeen ympäristövaikutukset on arvioitava ottaen huomioon pyrkimykset suojella ihmisten terveyttä, parantaa elämisen laatua paremman ympäristön avulla, varmistaa lajien monimuotoisuuden säilyminen ja ylläpitää luonnon uusiutumiskyky elämän perusvoimavarana.”

4 Direktiivin 85/337 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tämä direktiivi koskee sellaisten julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia.

2. Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

’hankkeella’:

— rakennustyön tai muun laitoksen tai suunnitelman toteuttamista,

— muuta luonnonympäristöön ja maisemaan kajoamista mukaan lukien maaperän luonnonvarojen hyödyntäminen;

– –”

5 Saman direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ennen luvan myöntämistä hankkeet, joilla etenkin laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia, alistetaan lupamenettelyyn ja että niiden vaikutukset arvioidaan. Tässä tarkoitetut hankkeet määritellään 4 artiklassa.”

6 Kyseisen direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Ympäristövaikutusten arvioinnilla tunnistetaan, kuvataan ja arvioidaan tarkoituksenmukaisella tavalla, kussakin yksittäistapauksessa ja 4–11 artiklan mukaisesti hankkeen suorat ja välilliset vaikutukset seuraaviin tekijöihin:

— ihmisiin, eläimiin ja kasveihin;

— maaperään, veteen, ilmaan, ilmastoon ja maisemaan;

— kiinteään ja irtaimeen omaisuuteen ja kulttuuriperintöön;

— ensimmäisessä, toisessa ja kolmannessa luetelmakohdassa mainittujen tekijöiden vuorovaikutukseen.”

7 Direktiivin 85/337 4 artiklan 1–3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jollei direktiivin 2 artiklan 3 kohdassa säädetystä muuta johdu, liitteessä I mainitut hankkeet arvioidaan 5–10 artiklan mukaisesti.

2. Jollei direktiivin 2 artiklan 3 kohdassa säädetystä muuta johdu, jäsenvaltioiden on määriteltävä liitteessä II mainittujen hankkeiden osalta:

a) tapauskohtaisesti selvittämällä,

tai

b) jäsenvaltioiden asettamien raja-arvojen tai valintaperusteiden avulla

arvioidaanko tämä hanke 5–10 artiklan mukaisesti.

Jäsenvaltiot voivat päättää molempien a ja b kohdassa mainittujen menettelyjen soveltamisesta.

3. Tutkittaessa hankkeita tapauskohtaisesti tai vahvistettaessa raja-arvoja tai valintaperusteita 2 kohdan soveltamiseksi, liitteessä III vahvistetut kyseistä hanketta koskevat olennaiset arviointiperusteet on otettava huomioon.”

8 Saman direktiivin 5 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Niiden hankkeiden osalta, joiden ympäristövaikutukset on 4 artiklan mukaan arvioitava 5–10 artiklan mukaisesti, jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että hankkeen toteuttaja toimittaa asianmukaisessa muodossa liitteessä IV tarkemmin määritellyt tiedot – –

3. Hankkeesta vastaavan 1 kohdan mukaisesti toimittamissa tiedoissa on oltava ainakin:

– –

— tarvittavat tiedot niiden olennaisten ympäristövaikutusten tunnistamiseksi ja arvioimiseksi, joita hanke todennäköisesti aiheuttaa,

– –”

9 Direktiivin 85/337 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin hankkeisiin kuuluvat kyseisen direktiivin liitteessä I olevan 7 kohdan a alakohdan mukaan ”kaukoliikenteen rautateiden sekä lentokenttien – – rakentaminen, kun pääkiitorata on vähintään 2 100 metriä pitkä”, ja 22 kohdan mukaan ”kaikki muutokset tai laajennukset tässä liitteessä lueteltuihin hankkeisiin, jos muutos tai laajennus itsessään vastaa tässä liitteessä mahdollisesti vahvistettuja raja-arvoja”.

10 Direktiivin 85/337 liitteessä II olevan 13 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan kyseisen direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin hankkeisiin kuuluvat ”kaikki muutokset tai laajennukset liitteessä I – – mainittuihin sellaisiin hankkeisiin, joille on jo myönnetty lupa, jotka on jo toteutettu tai joita parhaillaan toteutetaan, jos muutoksesta tai laajennuksesta voi olla merkittävää haittaa ympäristölle (muut kuin liitteessä I mainitut muutokset ja korjaukset)”.

11 Kyseisen direktiivin liitteen IV, jonka otsikko on ”Tiedot, joita tarkoitetaan 5 artiklan 1 kohdassa”, 3–5 kohdan sanamuoto on seuraava:

”3. Kuvaus ehdotetun hankkeen todennäköisten merkittävien vaikutusten kohteena olevan ympäristön tilasta, mukaan lukien erityisesti väestöä, eläimistöä, kasvistoa, maaperää, vettä, ilmaa ja ilmastoa koskevat tekijät, aineelliset arvot kuten arkkitehtoninen ja kulttuurinen perintö, maisema sekä edellä mainittujen tekijöiden keskinäiset vaikutussuhteet.

4. Kuvaus – – ehdotetun hankkeen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista, jotka johtuvat:

— itse hankkeesta;

— luonnonvarojen käytöstä;

— pilaantumista aiheuttavista päästöistä, haittojen synnystä ja jätteiden hävittämisestä,

— ja hankkeesta vastaavan kuvaus ympäristövaikutusten arviointiin käytetyistä ennustamismenetelmistä.

5. Kuvaus toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on estää, vähentää ja jos mahdollista poistaa merkittävät haitalliset ympäristövaikutukset.”

Itävallan oikeus

12 Direktiivi 85/337 saatettiin osaksi Itävallan oikeusjärjestystä ympäristövaikutusten arvioinnista vuonna 1993 annetulla lailla (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 1993, jäljempänä UVP-G 1993), joka oli voimassa 1.7.1994 alkaen 11.8.2000 saakka, jolloin tuli voimaan ympäristövaikutusten arvioinnista vuonna 2000 annettu laki (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000), jolla direktiivi 97/11 pantiin täytäntöön.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

13 Pääasian valittaja Leth on omistanut vuodesta 1997 lähtien kiinteistön, joka sijaitsee Wien-Schwechatin lentokentän vaara-alueella. Hän asuu kyseiselle maa-alueelle rakennetussa talossa.

14 Siitä lähtien, kun Itävallan tasavalta liittyi Euroopan unioniin 1.1.1995, pääasian vastapuolten elimet ovat myöntäneet lupia useille kyseisellä lentokentällä toteutettavia muutostöitä ja kyseisen lentokentän laajentamista koskeville hankkeille ja ovat toteuttaneet kyseiset hankkeet tekemättä ympäristövaikutusten arviointeja. Land Niederösterreichin pääministeri totesi 21.8.2001 päivätyssä päätöksessä nimenomaisesti, ettei Wien-Schwechatin lentokentällä toteutettavien muutostöiden ja kyseisen lentokentän tiettyjen laajennusten yhteydessä ollut tarpeen käynnistää ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

15 Leth nosti vuonna 2009 Landesgericht für Zivilrechtssachen Wienissä kumpaakin pääasian vastapuolta vastaan kanteen, jossa hän vaati yhtäältä, että viimeksi mainitut velvoitetaan maksamaan hänelle 120 000 euroa hänen kiinteistönsä arvon alenemisesta, jota aiheutuu muun muassa lentomelun vuoksi, ja toisaalta, että kyseisten vastapuolten todetaan olevan vastuussa tulevista vahingoista, joihin kuuluvat vahingot, jotka ovat aiheutuneet hänen terveydelleen sen vuoksi, että direktiivit 85/337, 97/11 ja 2003/35 on pantu täytäntöön puutteellisesti ja myöhässä ja että ympäristövaikutusten arviointia ei

ole tehty myönnettäessä Wien-Schwechatin lentokentällä toteutettavia muutostöitä koskevia lupia. Vastapuolet vetosivat elintensä lainmukaiseen menettelyyn, jossa ei ole kyse tuottamuksesta, sekä esitetyn vaatimuksen vanhentumiseen.

16 Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien hylkäsi kanteen kokonaisuudessaan sillä perusteella, että oikeudet, joihin oli vedottu, olivat vanhentuneet. Valituksesta antamassaan osatuomiossa Oberlandesgericht Wien vahvisti 120 000 euron maksamista koskevan vaatimuksen hylkäämisen mutta kumosi tuomion siltä osin kuin oli kyse sen toteamisesta, että kyseiset vastapuolet ovat vastuussa tulevista vahingoista, ja palautti asian ensimmäisen asteen tuomioistuimeen. Tässä yhteydessä Oberlandesgericht Wien totesi, että 120 000 euron suuruisen vahingonkorvauksen maksamista koskeva vaatimus koski puhdasta varallisuusvahinkoa, joka ei sisälly unionin oikeussääntöjen, etenkään merkityksellisten direktiivien oikeussääntöjen, eikä kansallisten oikeussääntöjen suojatavoitteeseen. Kyseinen tuomioistuin totesi, että vaatimus, joka koski tulevia vahinkoja koskevan vastuun toteamista, ei ollut vanhentunut. Tämän jälkeen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin Revision-valitus kyseisen vahingonkorvausvaatimuksen hylkäämisestä ja valitus vastuun toteamista koskevan vaatimuksen palauttamisesta ensimmäisen asteen tuomioistuimeen.

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että näitä vaatimuksia, jotka eivät missään tapauksessa ole kaikilta osin vanhentuneet, koskeva ratkaisu riippuu siitä, voidaanko sekä unionin että kansallisessa oikeudessa säädetyllä kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten velvollisuudella tehdä ympäristövaikutusten arviointi suojella yksityisiä, joita asia koskee, puhtailta varallisuusvahingoilta, jotka ovat aiheutuneet sellaisesta hankkeesta, josta ei ole tehty tällaista arviointia.

18 Oberster Gerichtshof päätti tässä tilanteessa lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”Onko – – direktiivin 85/337 – –, sellaisena kuin se on muutettuna – – direktiivillä 97/11 – – ja – – direktiivillä 2003/35 – –, 3 artiklaa tulkittava siten, että

1) käsite ’kiinteä ja irtain omaisuus’ käsittää ainoastaan omaisuuden sinänsä, vai siten, että se käsittää myös sen arvon

2) ympäristövaikutusten arvioinnin tarkoituksena on myös suojella yksityistä taloudelliselta vahingolta, joka johtuu hänen kiinteistönsä arvon alenemisesta?”

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

19 Pääasian valittaja on pyytänyt 21.12.2012 päivätyllä kirjeellään suullisen käsittelyn aloittamista uudelleen ja väittänyt yhtäältä, että kun julkisasiamies on tutkinut 8.11.2012 antamassaan ratkaisuehdotuksessa, kuuluuko direktiivin 85/337 3 artiklan mukaiseen ympäristövaikutusten arviointiin niiden vaikutusten arviointi, jotka kyseisellä hankkeella on kiinteän ja irtaimen omaisuuden arvoon, se on esittänyt uuden kysymyksen, jota ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole esittänyt ja josta Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitetuilla osapuolilla ei ole ollut tilaisuutta lausua, ja ensimmäiseen kysymykseen, sellaisena kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin oli sen esittänyt, ei näin ollen ole vastattu. Toisaalta hän väittää, että kyseisillä osapuolilla ei ole ollut tilaisuutta lausua, millaisia johtopäätöksiä on tehtävä siitä, että yleisölle, jota asia koskee, ei ole tiedotettu kyseisistä hankkeista, ja siitä, että se ei siis ole voinut osallistua päätöksentekomenettelyihin.

20 Tässä yhteydessä on muistutettava, että unionin tuomioistuin voi työjärjestyksensä 83 artiklan nojalla milloin tahansa julkisasiamiestä kuultuaan määrätä suullisen käsittelyn aloitettavaksi uudestaan erityisesti, jos se katsoo, ettei sillä ole riittävästi tietoa asiasta tai että asia olisi ratkaistava sellaisen argumentin perusteella, josta asianosaisella tai kyseisessä 23 artiklassa tarkoitetulla osapuolella ei ole ollut tilaisuutta lausua.

21 Käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuin katsoo, että ennakkoratkaisupyyntöä ei tarvitse tutkia sellaisen argumentin perusteella, josta osapuolilla ei ole ollut tilaisuutta lausua unionin tuomioistuimessa, ja että sillä on kaikki tarvittavat tiedot ennakkoratkaisupyynnön käsittelemiseksi.

22 Pääasian valittajan pyyntö, joka koskee uuden suullisen käsittelyn pitämistä, ja hänen toissijainen pyyntönsä, joka koskee luvan saamista täydentävien kirjallisten huomautusten esittämiseen, on näin ollen hylättävä.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

23 Kysymyksillään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko direktiivin 85/337 3 artiklaa tulkittava yhtäältä siten, että kyseisen artiklan mukaiseen ympäristövaikutusten arviointiin kuuluu niiden vaikutusten arviointi, jotka kyseisellä hankkeella on kiinteän ja irtaimen omaisuuden arvoon, ja toisaalta siten, että se, että ympäristövaikutusten arviointi on laiminlyöty kyseisen direktiivin vaatimusten vastaisesti, antaa yksityiselle oikeuden saada korvausta taloudellisesta vahingosta, joka on aiheutunut hänen kiinteistönsä arvon alenemisesta kyseisen hankkeen ympäristövaikutusten seurauksena.

24 Direktiivin 85/337 3 artiklassa tarkoitetusta ”kiinteän ja irtaimen omaisuuden” käsitteestä on muistutettava, että unionin oikeuden yhdenmukainen soveltaminen edellyttää, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen sisällön ja ulottuvuuden määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhdenmukaisesti ja että tässä tulkinnassa on otettava huomioon säännöksen asiayhteys ja kyseisellä lainsäädännöllä tavoiteltu päämäärä (ks. asia C-287/98, Linster, tuomio 19.9.2000, Kok., s. I-6917, 43 kohta ja asia C-497/10 PPU, Mercredi, tuomio 22.12.2010, Kok., s. I-14309, 45 kohta).

25 Direktiivin 85/337 3 artiklan nojalla on tutkittava hankkeen suorat ja välilliset vaikutukset muun muassa ihmisiin ja kiinteään ja irtaimeen omaisuuteen, ja kyseisen artiklan neljännen luetelmakohdan mukaisesti on myös tutkittava tällaiset vaikutukset näiden kahden tekijän vuorovaikutukseen. Näin ollen on etenkin arvioitava hankkeen vaikutusta siihen, miten ihmiset käyttävät kiinteää ja irtainta omaisuutta.

26 Tästä seuraa, että kun arvioidaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisia hankkeita, joista voi aiheutua lisääntynyttä lentomelua, on tutkittava kyseisen lentomelun vaikutuksia siihen, miten ihmiset käyttävät rakennuksia.

27 Kuten Land Niederösterreich ja useat unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet hallitukset ovat perustellusti todenneet, sitä, että ympäristöarviointia olisi laajennettava siten, että se kattaisi kiinteän ja irtaimen omaisuuden taloudellisen arvon, ei kuitenkaan voida päätellä kyseisen 3 artiklan sanamuodosta eikä se myöskään vastaa direktiivin 85/337 tavoitetta.

28 Direktiivin 85/337 1 artiklan 1 kohdasta ja kyseisen direktiivin johdanto-osan 1., 3., 5. ja 6. perustelukappaleesta nimittäin ilmenee, että kyseisen direktiivin tavoitteena on julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi, jotta voidaan toteuttaa yksi yhteisön ympäristönsuojelua ja elämänlaatua koskevista tavoitteista. Tähän samaan tavoitteeseen liittyvät tiedot, jotka hankkeesta

vastaavan on toimitettava saman direktiivin 5 artiklan 1 kohdan ja liitteen IV nojalla, ja perusteet, joiden nojalla päätetään, edellyttävätkö merkitykseltään vähäisemmät hankkeet, joilla on kyseisen direktiivin liitteessä III vahvistetut ominaisuudet, ympäristövaikutusten arviointia.

29 Näin ollen on otettava huomioon ainoastaan sellaiset vaikutukset kiinteään ja irtaimeen omaisuuteen, joilla voi luonteensa vuoksi olla vaikutuksia myös ympäristöön. Kyseisen direktiivin 3 artiklan mukaan kyseisen artiklan mukaisesti tehty ympäristövaikutusten arviointi on sellainen, että siinä tunnistetaan, kuvataan ja arvioidaan melun suorat ja välilliset vaikutukset ihmisiin, kun kyse on kiinteistön, johon pääasiassa kyseessä olevan kaltainen hanke vaikuttaa, käytöstä.

30 Näin ollen on todettava, että direktiivin 85/337 3 artiklan mukaiseen ympäristövaikutusten arviointiin ei kuulu niiden vaikutusten arviointi, jotka kyseisellä hankkeella on kiinteän ja irtaimen omaisuuden arvoon.

31 Tämä toteamus ei kuitenkaan välttämättä merkitse sitä, että direktiivin 85/337 3 artiklaa on tulkittava siten, että se, että ympäristövaikutusten arviointi – etenkin arviointi, joka koskee vaikutuksia yhteen tai useampaan kyseisessä artiklassa lueteltuun muuhun tekijään kuin kiinteään ja irtaimeen omaisuuteen – on laiminlyöty kyseisen direktiivin vaatimusten vastaisesti, ei anna yksityiselle oikeutta saada korvausta taloudellisesta vahingosta, joka johtuu hänen kiinteän ja irtaimen omaisuutensa arvon alenemisesta.

32 Tässä yhteydessä on aluksi muistutettava, että oikeuskäytännössä on jo katsottu, että yksityinen voi vedota direktiivin 85/337 2 artiklan 1 kohdassa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdan ja 4 artiklan kanssa, säädettyyn velvollisuuteen toteuttaa ympäristövaikutusten arviointi (ks. asia C-201/02, Wells, tuomio 7.1.2004, Kok., s. I-723, 61 kohta). Kyseisessä direktiivissä annetaan siten yksityisille, joita asia koskee, oikeus siihen, että toimivaltaiset elimet arvioivat kyseisen hankkeen ympäristövaikutukset ja että yksityisiä kuullaan asiasta.

33 Näin ollen on tutkittava, onko direktiivin 85/337 3 artiklalla, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 2 artiklan kanssa, tarkoitus antaa siinä tapauksessa, että ympäristövaikutusten arviointi on laiminlyöty, yksityisille oikeus saada korvausta sellaisista taloudellisista vahingoista, joihin Leth on vedonnut.

34 Direktiivin 85/337 johdanto-osan 3. ja 11. perustelukappaleesta ilmenee, että kyseisen direktiivin tavoitteena on toteuttaa yksi unionin ympäristönsuojelua ja elämänlaatua koskevista tavoitteista ja että hankkeen ympäristövaikutukset on arvioitava siten, että otetaan huomioon pyrkimykset parantaa elämisen laatua paremman ympäristön avulla.

35 Tilanteessa, jossa direktiivin 85/337 4 artiklassa tarkoitetusta hankkeesta aiheutuvalle melulle altistumisella on merkittäviä vaikutuksia ihmisiin siten, että asuinkäytössä oleva talo, johon kyseinen melu vaikuttaa, soveltuu tarkoitukseensa huonommin kuin aikaisemmin ja ihmisten ympäristöön, elämänlaatuun ja mahdollisesti terveyteen kohdistuu vaikutuksia, kyseisen talon taloudellisen arvon aleneminen voi olla tällaisten ympäristövaikutusten suora taloudellinen seuraus, mikä on tutkittava tapauskohtaisesti.

36 Näin ollen on katsottava, että taloudellisten vahinkojen välttäminen kuuluu direktiivin 85/337 suojatavoitteeseen siltä osin kuin ne ovat julkisen tai yksityisen hankkeen ympäristövaikutusten suoria taloudellisia seurauksia. Tällaiset taloudelliset vahingot, jotka ovat tällaisten vaikutusten suoria seurauksia, on erotettava sellaisista taloudellisista vahingoista, jotka eivät aiheudu suoraan ympäristövaikutuksista ja jotka eivät näin ollen kuulu kyseisen direktiivin suojatavoitteeseen, kuten muun muassa tietyistä kilpailuhaitoista.

37 Oikeudesta saada korvausta tällaisista taloudellisista vahingoista on todettava, että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että SEU 4 artiklan 3 kohdassa määrätyn vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaan jäsenvaltioiden on poistettava lainvastaiset seuraukset, jotka aiheutuvat unionin

oikeuden rikkomisesta. Tässä yhteydessä oikeuskäytännössä on jo katsottu, että direktiivin 85/337 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin laiminlyömisen korjaamiseksi kansallisen tuomioistuimen on todettava, onko kansallisen oikeuden mukaan mahdollista, että jo myönnetty lupa peruutetaan tai sitä lykätään siten, että kyseisen hankkeen ympäristövaikutukset voidaan arvioida direktiivin 85/337 vaatimusten mukaisesti, tai vaihtoehtoisesti, onko yksityisellä, jos hän siihen suostuu, mahdollisuus vaatia korvausta kärsimästään vahingosta (ks. em. asia Wells, tuomion 66–69 kohta).

38 Sovellettavat menettelysäännöt annetaan jäsenvaltioiden menettelyllistä autonomiaa koskevan periaatteen nojalla kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä, kuitenkin siten, että nämä menettelysäännöt eivät saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia luonteeltaan jäsenvaltion sisäisiä tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että yhteisön oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. em. asia Wells, tuomion 67 kohta).

39 Jäsenvaltion on korjattava aiheutuneen vahingon seuraukset korvausvastuuta koskevan kansallisen lainsäädännön mukaan, kunhan kansallisen lainsäädännön vahingonkorvausta koskevilla edellytyksillä varmistetaan edellisessä kohdassa mainittujen vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteiden noudattaminen (ks. yhdistetyt asiat C-46/93 ja C-48/93, Brasserie du pêcheur ja Factortame, tuomio 5.3.1996, Kok., s. I-1029, 67 kohta).

40 On kuitenkin muistutettava, että unionin oikeudessa annetaan yksityisille tietyin edellytyksin oikeus saada korvausta unionin oikeuden rikkomisesta aiheutuneista vahingoista. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan periaate, jonka mukaan jäsenvaltio vastaa sen syyksi luettavalla unionin oikeuden rikkomisella yksityisille aiheuttamastaan vahingosta, on erottamaton osa perussopimuksilla, joihin unioni perustuu, luotua järjestelmää (ks. asia C-429/09, Fuß, tuomio 25.11.2010, Kok., s. I-12167, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Oikeuskäytännössä on toistuvasti katsottu, että vahinkoa kärsineillä yksityisillä on oikeus korvaukseen silloin, kun kolme edellytystä täyttyy, eli kun unionin rikotun oikeussäännön tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille, kun tämän oikeussäännön rikkominen on riittävän ilmeinen ja kun yksityisille aiheutunut vahinko on välittömässä syy-yhteydessä tähän rikkomiseen (ks. em. asia Fuß, tuomion 47 kohta ja asia C-568/08, Combinatie Spijker Infrabouw-De Jonge Konstruktie ym., tuomio 9.12.2010, Kok., s. I-12655, 87 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

42 Nämä kolme edellytystä ovat välttämättömiä ja riittäviä edellytyksiä sille, että yksityisille syntyy suoraan unionin oikeuteen perustuva oikeus saada korvausta, mutta näin ei kuitenkaan suljeta pois sitä mahdollisuutta, että kyseisen jäsenvaltion vastuu voi syntyä kansallisen oikeuden väljempien edellytysten perusteella (ks. em. yhdistetyt asiat Brasserie du pêcheur ja Factortame, tuomion 66 kohta).

43 Niiden edellytysten, joilla jäsenvaltioiden voidaan katsoa olevan vastuussa yksityisille unionin oikeuden rikkomisesta aiheutuneista vahingoista, soveltaminen, joka perustuu suoraan unionin oikeuteen, on lähtökohtaisesti kansallisten tuomioistuinten velvollisuus unionin tuomioistuimen tätä soveltamista varten antamien ohjeiden mukaisesti (ks. asia C-446/04, Test Claimants in the FII Group Litigation, tuomio 12.12.2006, Kok., s. I-11753, 210 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Tässä yhteydessä tämän tuomion 32 ja 36 kohdassa on jo vahvistettu, että direktiivissä 85/337 annetaan yksityisille, joita asia koskee, oikeus siihen, että kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiset elimet arvioivat kyseisen hankkeen ympäristövaikutukset, ja että taloudelliset vahingot kuuluvat kyseisen direktiivin suojatavoitteeseen siltä osin kuin ne ovat julkisen tai yksityisen hankkeen ympäristövaikutusten suoria taloudellisia seurauksia.

45 Kuten tämän tuomion 41 kohdassa on todettu, on tarkastettava, että unionin oikeussäännön rikkominen on riittävän ilmeinen, minkä lisäksi ehdoton edellytys korvauksen saamista koskevalle oikeudelle on se, että yksityisille aiheutuneet vahingot ovat välittömässä syy-yhteydessä kyseiseen rikkomiseen, ja myös tämän syy-yhteyden tarkastaminen kuuluu kansallisten tuomioistuinten tehtäviin unionin tuomioistuimen antamien ohjeiden mukaisesti.

46 Tässä tarkoituksessa on otettava huomioon rikotun oikeussäännön luonne. Käsiteltävässä asiassa kyseisessä oikeussäännössä säädetään julkisen tai yksityisen hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista muttei vahvisteta aineellisia sääntöjä, jotka koskisivat ympäristövaikutusten punnintaa verrattuna muihin seikkoihin, eikä myöskään kielletä toteuttamasta hankkeita, joilla voi olla haitallisia ympäristövaikutuksia. Nämä ominaisuudet puhuvat sen puolesta, että kyseisen direktiivin 3 artiklan rikkominen eli käsiteltävässä asiassa kyseisessä artiklassa säädetyn arvioinnin laiminlyönti ei ole lähtökohtaisesti sellaisenaan kiinteistön arvon alenemisen syy.

47 Näin ollen on selvää, että ympäristövaikutusten arvioinnin laiminlyöminen direktiivin 85/337 vaatimusten vastaisesti ei anna unionin oikeuden mukaan lähtökohtaisesti sellaisenaan yksityiselle oikeutta saada korvausta puhtaasta varallisuusvahingosta, joka johtuu hänen kiinteistönsä arvon alenemisesta ympäristövaikutusten seurauksena. Kansallisen tuomioistuimen, joka on yksin toimivaltainen arvioimaan sen käsiteltäväksi saatetun asian tosiseikkoja, on kuitenkin viime kädessä tarkastettava, täyttyvätkö korvauksen saamista koskevaan oikeuteen sovellettavat unionin oikeuden vaatimukset, kuten muun muassa se, että aiheutuneet vahingot ovat välittömässä syy-yhteydessä väitettyyn rikkomiseen.

48 Esitettyihin kysymyksiin on näin ollen vastattava, että direktiivin 85/337 3 artiklaa on tulkittava siten, että kyseisen artiklan mukaiseen ympäristövaikutusten arviointiin ei kuulu niiden vaikutusten arviointi, jotka kyseisellä hankkeella on kiinteän ja irtaimen omaisuuden arvoon. Taloudelliset vahingot kuuluvat kuitenkin kyseisen direktiivin suojatavoitteeseen siltä osin kuin ne ovat julkisen tai yksityisen hankkeen ympäristövaikutusten suoria taloudellisia seurauksia. Ympäristövaikutusten arvioinnin laiminlyöminen kyseisen direktiivin vaatimusten vastaisesti ei anna unionin oikeuden mukaan – ellei valtion vastuuta koskevista vähemmän rajoittavista kansallisista oikeussäännöistä muuta johdu – lähtökohtaisesti sellaisenaan yksityiselle oikeutta saada korvausta puhtaasta varallisuusvahingosta, joka johtuu hänen kiinteistönsä arvon alenemisesta kyseisen hankkeen ympäristövaikutusten seurauksena. Kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin tarkastettava, täyttyvätkö korvauksen saamista koskevaan oikeuteen sovellettavat unionin oikeuden vaatimukset, kuten muun muassa se, että aiheutuneet vahingot ovat välittömässä syy-yhteydessä väitettyyn rikkomiseen.

Oikeudenkäyntikulut

49 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 3.3.1997 annetulla neuvoston direktiivillä 97/11/EY ja 26.5.2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/35/EY, 3 artiklaa on tulkittava siten, että kyseisen artiklan mukaiseen ympäristövaikutusten arviointiin ei kuulu niiden vaikutusten arviointi, jotka kyseisellä

hankkeella on kiinteän ja irtaimen omaisuuden arvoon. Taloudelliset vahingot kuuluvat kuitenkin kyseisen direktiivin suojatavoitteeseen siltä osin kuin ne ovat julkisen tai yksityisen hankkeen ympäristövaikutusten suoria taloudellisia seurauksia.

Ympäristövaikutusten arvioinnin laiminlyöminen kyseisen direktiivin vaatimusten vastaisesti ei anna unionin oikeuden mukaan – ellei valtion vastuuta koskevista vähemmän rajoittavista kansallisista oikeussäännöistä muuta johdu – lähtökohtaisesti sellaisenaan yksityiselle oikeutta saada korvausta puhtaasta varallisuusvahingosta, joka johtuu hänen kiinteistönsä arvon alenemisesta kyseisen hankkeen ympäristövaikutusten seurauksena. Kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin tarkastettava, täyttyvätkö korvauksen saamista koskevaan oikeuteen sovellettavat unionin oikeuden vaatimukset, kuten muun muassa se, että aiheutuneet vahingot ovat välittömässä syy-yhteydessä väitettyyn rikkomiseen.

Allekirjoitukset